

Zienswijze van de medewerkers van het Cross-cultural Human Rights Centre

1. Inleiding

Graag betuigen wij onze dank aan de leden van de Commissie Stolker. Zij hebben binnen een kort tijdsbestek veel werk verzet en grondig onderzoek verricht om vast te stellen of de onafhankelijkheid van ons onderzoek door de *grant* van Southwest University of Political Science and Law (hierna: SWUPL) was gecompromitteerd.

Wij zijn verheugd over het feit dat de Commissie tot de conclusie is gekomen dat er geen bewijs is dat de medewerkers van de Faculteit Religie en Theologie die werkzaam zijn bij het Centrum oneigenlijk zijn beïnvloed vanuit China, door middel van financiële tegenprestaties of anderszins. Niettemin plaatsen wij in deze zienswijze wel kanttekeningen bij het rapport van de Commissie.

Die kanttekeningen zijn deels van procedurele aard. Zo vinden wij dat de Commissie zich ten onrechte niet heeft beperkt tot het beantwoorden van de vraag of onze onafhankelijkheid is gecompromitteerd door de *grant* van SWUPL, zoals de opdracht van het College van Bestuur van de VU luidde, en zich vervolgens ongevraagd heeft begeven in een evaluatie van ons onderzoek. Dat deed de Commissie ook nog eens zonder daarbij het voorgeschreven *Strategy Evaluation Protocol* (hierna: SEP) te hanteren, dat de minimale vereisten voor een verantwoorde evaluatie bevat. In sectie 2 gaan we op onze procedurele bezwaren in.

Daarnaast kunnen wij ons ook niet vinden in een aantal inhoudelijke oordelen dat de Commissie in haar rapport velt. Zo is de Commissie van mening dat wij in onze publicaties hadden moeten vermelden dat de VU een *grant* heeft gekregen van SWUPL, dat de uitkomsten van ons onderzoek en de standpunten van de Chinese regering te veel op elkaar lijken en dat onze onderzoeksmethode tekort schiet. In sectie 3 voorzien wij deze opvattingen van repliek.

2. Procedurele zienswijzen

2.1 De Commissie beperkt zich niet tot de vraag of de onafhankelijkheid van het Centre gecompromitteerd is door de grant van SWUPL

Zoals de Commissie zelf ook in haar rapport en haar Reglement aangeeft was haar opdracht "om na te gaan of het onderzoek, het onderwijs en de overige activiteiten van het Centrum op een onafhankelijke manier tot stand zijn gekomen". Daarmee werd recht gedaan aan de klacht van de NOS dat de gekozen financieringsconstructie de onafhankelijkheid van het Centre had gecompromitteerd. In het persbericht waarin de instelling van de Commissie door de VU werd aangekondigd legde Rector Magnificus Jeroen Geurts nog eens de directe link tussen de onafhankelijkheid van het Centre en de financiering. Met het oog op de focus op de financieringsrelatie heeft de Commissie zich beperkt tot de ongeveer 10% van de activiteiten van het Centre die betrekking hebben op China.

Op deze wijze is ook voldaan aan de eisen van de *Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit* (hierna: *Gedragscode*). Die stelt in regel 5:4 (3) dat de

klachtprocedure alleen betrekking mag hebben op het veronderstelde wangedrag, dus in dit geval het compromitteren van het onderzoek in ruil voor geld. Bovendien bepaalt regel 5:4 (13) dat het de taak van de Commissie is om vast te stellen of het beweerdelijke wangedrag op onderzoeksgebied werkelijk heeft plaatsgevonden. Met de conclusie van de Commissie dat de onafhankelijkheid van het Centre niet is beïnvloed door de *grant* van SWUPL was haar opdracht dus voltooid.

Niettemin heeft de Commissie de vrijheid genomen om een uitbereid evaluatieonderzoek uit te voeren naar het onderzoek van het Centre. Daarbij wordt de zogenaamde receptorbenadering in het bijzonder diepgaand bestudeerd. Dit was echter niet haar taak en het door het College van Bestuur verleende mandaat werd op deze manier dan ook fors overschreden.

Door haar opdracht op deze wijze op eigen initiatief aan te vullen heeft de Commissie in strijd gehandeld met de *Gedragscode*. Bovendien houdt deze taakoverschrijding een schending in van art. 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens omdat de onderzoekers zich ten behoeve van hun gehoor bij en in hun overige communicatie met de Commissie hebben voorbereid op een verweer tegen de klacht dat de onafhankelijkheid van het Centre was gecompromitteerd. Zij hebben zich niet voorbereid op een evaluatie van hun onderzoek, omdat dat geen deel uitmaakte van de opdracht van de Commissie en daarom is hun recht op een adequate verdediging niet gerespecteerd.

2.2 De Commissie voert een kwaliteitsbeoordeling van het onderzoek uit zonder het SEP daarbij als grondslag te nemen

Na de vraag te hebben beantwoord of de onafhankelijkheid van het Centre negatief is beïnvloed door de *grant* van SWUPL heeft de Commissie zich begeven in een zeer brede beoordeling van de kwaliteit van het onderzoek van het Centre. Onderzoeksevaluaties kunnen echter niet worden uitgevoerd met voorbijgaan aan het SEP, dat een groot aantal kwaliteitsmaatstaven en procedurele voorschriften bevat. Zo heeft de te onderzoeken eenheid volgens het SEP zeggenschap over de samenstelling van de beoordelingscommissie en moet die beoordelingscommissie divers en internationaal worden samengesteld, en dat is in dit geval niet gebeurd. Bovendien moet volgens het SEP veel gewicht worden toegekend aan de maatschappelijke impact van het onderzoek. Vanwege de verbetering die het Centre door middel van zijn onderzoek streeft te bereiken in de mensenrechtenpositie van historisch gemarginaliseerde groepen is die maatschappelijke impact hoog. Maar die is in het rapport geheel buiten beschouwing gelaten.

De vereisten van het SEP zijn de minimummaatstaven die de KNAW, UNL en NWO voor onderzoeksbeoordelingen verplicht hebben gesteld en die daarom als de professionele standaard gelden. Daarvan kan dan ook niet worden afgeweken. Nu de Commissie bij het onderzoek naar de wetenschappelijke kwaliteit van het Centre niet te werk is gegaan volgens het SEP, zijn de uitkomsten daarvan niet geldig en dienen zij om deze reden buiten het rapport te worden gelaten.

2.3 De Commissie beoordeelt de methodologie van het onderzoek terwijl deze volgens de Gedragscode buiten de procedure dient te blijven

In haar rapport besteedt de Commissie veel aandacht aan de methodologie van het onderzoek van het Centre. Maar volgens regel 5:4 (5) van de *Gedragscode* kunnen methodologische discussies geen deel uitmaken van een klachtprocedure als de onderhavige en dienen ze dan ook buiten beschouwing te blijven.

3. Inhoudelijke zienswijzen

3.1 Het niet vermelden dat SWUPL financieel heeft bijgedragen

Volgens de Commissie zouden wij hebben nagelaten om in onze publicaties te vermelden dat de VU een bijdrage ontvangt van SWUPL. Maar wij zijn in dienst van de VU, maken als werknemers deel uit van een afdeling van de Faculteit Religie en Theologie en de materiële kosten worden door de VU gedragen. Wij hebben onze VU-affiliatie voortdurend netjes gemeld en daarmee aan onze rechtsplicht voldaan.

3.2 Kritiek op de methode

De Commissie vindt dat ons onderzoek methodologisch zeer tekortschiet. Zij haalt een wetenschappelijke bron aan die die bewering zou moeten onderbouwen, namelijk een interim evaluatie van een onderzoek dat werd uitgevoerd voor Buitenlandse Zaken. In dat rapport worden inderdaad enkele mild kritische opmerkingen gemaakt. Die waren terecht, daar hebben we ook opvolging aan gegeven. Maar de Commissie citeert niet de positieve oordelen die in het rapport over de receptormethode worden uitgesproken. Zo wordt daarin het volgende vermeld:

"The receptor approach contributes to introducing innovative concepts from different countries to the mainstream discourse on human rights, using a multi-disciplinary approach."

De Commissie vermeldt ook niet dat de antropologische expert in het panel waarvoor het rapport is geschreven zelfs zeer enthousiast was over de kwaliteit van het onderzoek. Deze schrijft:

"In sum, I believe that the Receptor Approach program holds exciting promise in bringing forward a more effective approach to promote and advance human rights protections."

De Commissie winkelt op deze manier selectief in het materiaal en dat is methodologisch niet in de haak. Bovendien is de Commissie een dissonant. In 2016 heeft een internationaal panel van wetenschappers ons onderzoek als 'wordclass' beoordeeld, de hoogst mogelijke kwalificatie. Inmiddels hebben 287 Afrikaanse collega's te kennen gegeven zich bij ons onderzoek te willen aansluiten. De Commissie is daarvan op de hoogte, maar vermeldt dit niet. Natuurlijk hoeft zij zich niet bij dit koor aan te sluiten, maar het bestaan ervan verzwijgen is niet verantwoord.

Wat opvalt is dat de leden van de Commissie zelf de nodige *sweeping statements* ten beste geven over China zonder over enige expertise ten aanzien van dat land te beschikken. Zo vinden zij dat het niet goed mogelijk is om in China onafhankelijk

onderzoek te doen naar mensenrechten en minderheden vanwege de belangrijke rol die de Communistische Partij in dat land speelt. Dat is niet erg hoffelijk jegens de duizenden wetenschappers die zich in China serieus met deze vakgebieden bezighouden. Maar het is ook niet in overeenstemming met de methodologische eis dat men zich als onderzoeker niet mag uitlaten over de situatie in een land zonder daar zelf onderzoek naar te hebben gedaan.

Volgens de regels 3.3 (28) en 3.5 (50) van de *Gedragscode* dienen onderzoekers en beoordelaars alleen taken te verrichten die op het terrein van hun expertise liggen. Nu de leden van de Commissie geen relevante China-ervaring hebben zijn deze voorschriften niet in acht genomen en dient dit deel van het rapport buiten beschouwing te worden gelaten.

3.3 Gebrek aan afstand tot de Communistische Partij

De Commissie vindt eveneens dat de uitkomsten van ons onderzoek te dicht aanliggen tegen de lijn van de Communistische Partij van China. Wij zijn het met de Commissie eens dat er raakvlakken zijn, maar dat komt omdat de Partij naar ons is opgeschoven en wij niet naar haar.

Zo hebben wij er in 2017 op aangedrongen dat China zijn kritiek op het internationale stelsel, inclusief het mensenrechtensysteem, binnen dat stelsel uit en niet daarbuiten. Bovendien hebben wij onder de aandacht gebracht dat China's kritiek door andere landen serieuzer zal worden genomen als het zich zelf netjes aan de internationale regels houdt. Volgens Chinese deskundigen heeft dit signaal een positieve impact gehad op de internationale opstelling van de Chinese overheid. Dat komt onder andere tot uitdrukking in het concept '*building a community of shared future for mankind*' dat door de Chinese overheid wordt uitgedragen en dat commitment weergeeft aan de internationale, op regels gebaseerde orde. Ons doel is de mensenrechten in China te bevorderen door middel van ons onderzoek en als de overheid onze ideeën overneemt dan is dat alleen maar positief.

Wij proberen ook op andere terreinen te zorgen dat de Chinese overheid ons volgt. Zo komen wij actief op voor de rechten van moslims in China, met name hun godsdienstvrijheid, en maken wij bezwaar tegen het repressieve antiterrorismebeleid dat de Chinese overheid jegens moslims voert. De Commissie vindt dat de medewerkers van het Centre zich onvoldoende 'kritisch' opstellen. In paragraaf 98 merkt de Commissie daarover op:

"De afgelopen jaren valt op dat de directeur van het Centrum zich, voor zover de Commissie dat heeft kunnen verifiëren *niet* heeft uitgelaten over actuele mensenrechtenschendingen in China, en dan in het bijzonder over de behandeling van Oeigoeren."

De Commissie is echter op de hoogte van onze stellingname ten behoeve van de Chinese moslims, al was het maar omdat zij put uit één van onze publicaties over dit onderwerp, maar dan zonder dat standpunt te noemen. Ook twee door de Commissie gehoorde deskundigen hebben haar op deze stellingname gewezen, maar ook die verklaringen zijn niet vermeld.

Overigens beperken wij ons niet tot het innemen van 'kritische' standpunten, maar proberen we met behulp van ons onderzoek ook oplossingen te bieden. Zo zijn we een *pilot* gestart met de Chinese moslimgemeenschap om de rechten van moslims te versterken en te zorgen dat het repressieve antiterrorismebeleid wordt vervangen door een alternatief dat gebaseerd is op cocreatie tussen de gemeenschap en de overheid.

Onze werkwijze past goed in de Chinese academische traditie, zoals Chinese wetenschappers meermaals hebben verklaard. Enkelen van hen zijn ook door de Commissie gehoord, maar hun inbreng is in het rapport niet opgenomen. Ook de aan hen toegezegde mogelijkheid om een zienswijze aan het rapport toe te voegen is 'bij nader inzien' niet gehonoreerd. Zo wordt de indruk gewekt dat geluiden die niet in het frame passen worden geweerd.

3.4 De politieke argumentatie van de Commissie

Opmerkelijk is dat de Commissie ter onderbouwing van haar standpunten vooral teruggrijpt op politieke in plaats van wetenschappelijke argumenten. Zo is haar voornaamste bezwaar tegen de zogenaamde receptorbenadering, die door enkele van onze onderzoekers wordt toegepast, dat het politieke draagvlak daarvoor in politiek Den Haag afneemt. Daarin heeft de Commissie zeker gelijk: nadat enkele ministers van Buitenlandse Zaken de receptorbenadering welwillend hadden beoordeeld heeft minister Hoekstra zich ertegen uitgesproken. Maar eerlijk gezegd vinden wij politieke steun voor of afkeuring van de receptorbenadering niet relevant, voor ons tellen alleen wetenschappelijke argumenten.

Die lijn had de Commissie beter ook kunnen aanhouden. In een onderzoek naar mogelijke politieke beïnvloeding van de wetenschap is het verstandiger om politieke opvattingen buiten beschouwing te laten. De benadering van de Commissie is zelfs zeer kwetsbaar omdat zij in de conceptversie van het hoofdstuk waarin de politieke bezwaren tegen de receptorbenadering uiteen worden gezet aangaf ook met derden te hebben gesproken (deze passage is in de eindversie niet meer terug te vinden). Wie dat zijn is niet bekendgemaakt. Als het hierbij zou gaan om ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken, die een minister dienen die gekant is tegen de receptorbenadering, dan zou dat veel afbreuk doen aan de integriteit en geloofwaardigheid van het onderzoek. In dat geval zou een geopolitieke controverse over de rug van het Centre worden uitgevochten.

De Commissie vindt dat de veranderde politieke situatie in China aanleiding kan of moet zijn om onderzoeksactiviteiten te stoppen. Aangezien de mensenrechtensituatie onder President Xi naar het oordeel van de Commissie aanzienlijk is verslechterd, zou dat een reden moeten zijn om ons onderzoek te heroverwegen. Dat soort politieke afwegingen zouden wat ons betreft geen rol mogen spelen. Wetenschappelijk gezien klopt onze onderzoeksaanpak en deze levert ook resultaten op. Zolang dat het geval is maakt het niet uit wie er politiek leiding geeft aan China en mag dat wetenschappelijk gezien ook niet uitmaken.

Veel kritische uitspraken die momenteel in het Noorden over China worden gedaan komen voort uit pogingen van toenmalig President Trump om China zwart te maken om

de handelspositie van de VS te herstellen. Als academici hebben wij de plicht om dit soort politieke spelletjes buiten de wetenschap te houden. De academische vrijheid mag nooit een speelbal worden van politici.

3.5 Macht in plaats van gezag

De Commissie is zeer kritisch over de uitlatingen die één van ons op sociale media heeft gedaan over China. Het gaat daarbij om opvattingen die hij op persoonlijke titel heeft uitgesproken en die om die reden buiten dit onderzoek hadden moeten blijven. Het is opmerkelijk dat de Commissie zich enerzijds uitspreekt tegen zelfcensuur als reactie op de situatie in China, maar de collega anderzijds oproept zich te matigen. Het gaat hier om de vrijheid van meningsuiting. Meninge n mogen vrijelijk worden geuit, en dienen met argumenten te worden bestreden. Van die gelegenheid maken wij ook onderling vaak gebruik. Door over persoonlijke standpunten in het kader van dit onderzoek de staf te breken bewandelt de Commissie niet de juiste weg.

Een deel van de kritiek is voordat de Commissie in het leven werd geroepen al door individuele leden ervan geuit als onderdeel van het academische debat en daar hoort deze ook thuis. De gebruikte argumenten hebben ons toen niet overtuigd en daarom probeert de Commissie het nu opnieuw. Maar dit keer worden de argumenten niet gepresenteerd met overtuigingskracht maar met doorzettingsmacht: als een onafhankelijke Commissie concludeert dat het niet volgen van een bepaalde lijn 'de onafhankelijkheid in het geding brengt' dan heeft dat consequenties. Aan macht dient in het kader van kennisproductie echter geen ruimte te worden geboden.

Dat geldt ook voor de poging van de Commissie om in dit rapport het zogenaamde 'universalisme' weer op de kaart te zetten. Dat gaat ervan uit dat aan de liberale opvatting over mensenrechten een hiërarchisch hogere plek toekomt dan aan andere mensenrechtelijke epistemologieën, vooral die uit het Globale Zuiden. Die veronderstelling is niet gebaseerd op wetenschappelijke gronden, maar op de machtspositie van het Noorden ten opzicht van het Zuiden.

Het rapport van de Commissie houdt dan ook geen beoordeling in van de kwaliteit van het onderzoek van het Centre maar oppositie tegen het streven van het Centre om Zuidelijke mensenrechtelijke epistemologieën op gelijke voet te behandelen als Noordelijke. Hoewel gelijkstelling van deze wijzen van kennisproductie wetenschappelijk is aangewezen is dit voor de Commissie kennelijk niet aanvaardbaar.

In dat verband citeren wij met instemming de slotpassage van een *second opinion* over het onderzoek van het Centre (die in zijn geheel gepubliceerd is op: <https://tomzwart.com>):

"Advancement in the sphere of human rights requires us to center the real life and cultural experiences of individuals within the communities that they affect. This means, transposing the experiences of the West with the hope of achieving universal human rights could potentially be a recipe for disaster. Not only will that approach be perceived as antagonistic by those it affects, it also leaves communities feeling alienated in matters that require their active participation. Very often, this has been the approach towards the global South. As a result the work of the Centre is of particular importance because it

recognises the need to bring various communities together and integrates them into the conversation on changing human rights.

....

We diminish the rights of others when space is not created for their beliefs and cultures to be recognised, and in diminishing their rights we threaten the rights of every person. The Centre does the opposite of this. On the contrary, it provides a perfect example of how the Western perspective on human rights can take shape if it truly acknowledges the autonomy and agency of those that matter in the conversation."

Sousan Bouzidi, Wim Janse, Peter Peverelli, Cong-rui Qiao, Hafsa Zamour, Nisrine Zibouhen Tom Zwart